

Aan: VNO-NCW

t.a.v. mevrouw G. Dolsma

(cc Jessica van Ruitenburg, Ivy Koopmans en Mariëtte Hamer)

Utrecht, 30 maart 2021

Geachte mevrouw Dolsma, beste Guusje,

BMK levert als aspirant lid van VNO-NCW graag een bijdrage aan het gesprek binnen VNO-NCW en de SER, over de vormgeving en invulling van een nieuw stelsel van de kinderopvang. Wij geven in hoofdlijn graag het volgende mee:

- Alle kinderen hebben recht op een brede talentontwikkeling. Kies voor één effectieve en efficiënte verandering van het stelsel voor 0-12. Voorkom een fasering 0-4 en 4-12.
- Ga niet terug naar doelgroepenbeleid; voor 0-4 willen we dit graag vervangen door een generieke toegankelijkheid, voorkom nieuwe doelgroepen voor 4-12.
- Het onderwijs piept en knarst: de kinderopvang kan samen met het onderwijs een maatschappelijk probleem oplossen en jonge gezinnen ondersteunen. Een gelijkwaardige verhouding tussen kinderopvang en onderwijs is van belang.
- Ondersteun met de oplossing een doorbreking van de deeltijdcultuur, stimuleer werken en ondersteun ouders.

Wij komen tot een voorstel binnen één systeem dat hier recht aan doet:

- Een algemene kosteloze toegankelijkheid voor alle kinderen, de eerste 2 dagen per week, zonder arbeidseis.
- En voor de 3^e, 4^e en 5^e dag kosteloze toegankelijkheid, voor kinderen van werkende ouders (dus wel een arbeidseis).
- Rechtstreekse financiering (uitkomst toeslagenaffaire).

Huidige bereik

Vanuit de BMK zouden we graag 100% van de kinderen willen bereiken. Ieder kind heeft recht op toegang. Systemen mogen geen toegangsdrempels opwerpen. Op dit moment gaan veel kinderen van 2 en 3 jaar naar het kinderdagverblijf (89% van de 3-jarigen en 81% van de 2-jarigen) maar slechts 28% van de kinderen van 4-12 jaar gaat naar de BSO (Buitenhek, 20-1-2021). Juist in de leeftijd van 4-12 jaar missen veel (kwetsbare) kinderen ontwikkelingstijd, ten opzichte van leeftijdsgenootjes die wel toegang tot de BSO hebben.

0-12 in plaats van volgtijdelijke invoering

Een volgtijdelijke invoering van het toegangsrecht (eerst 0-4, daarna 4-12) kan niet op een breed draagvlak rekenen. In de SVK wordt geen onderscheid gemaakt tussen de leeftijdscategorieën, maar gekozen voor 0-12 en ook in de verkiezingsprogramma's en doorrekeningen van de politieke partijen wordt gekozen voor 0-12. Wij verwijzen ook graag naar het artikel in het AD en het FD, waar de PO-raad, VNG, Jeugdzorg Nederland, Sociaal Werk Nederland, Kindcentra2020, BOiNK en Voor Werkende Ouders en WomenInc gezamenlijk pleiten voor een toegangsrecht voor 0-12 jaar. Een kabinet heeft zo slechts 1 wetstraject nodig; dit maakt het efficiënt. Kortom; een eventuele volgtijdelijkheid in een SER rapport stuit waarschijnlijk op veel weerstand vanuit maatschappelijke organisaties en politiek. Vanuit BMK vinden we dit ook zeer onlogisch en ongewenst.

Niet opnieuw voor 4-12 een systeem op basis van doelgroepen

In de afgelopen jaren is er een lappendeken ontstaan van aanvullende regelingen op de KOT rond voorschoolse voorzieningen (leeftijdsgroep 0-4). De inmiddels meer dan 350 regelingen gericht op specifieke doelgroepen maken het voor ouders onnodig complex. Daarnaast leidt dit tot onnodig en foutgevoelig administratief gedoe bij met name gemeenten, kinderopvangorganisaties en partijen in de zorg. Het indiceren en labelen van kinderen en daarmee ook ouders zorgt dat sommige ouders bewust geen kinderopvang willen afnemen. Het is belangrijk dat niet opnieuw voor de leeftijdsgroep 4-12 eenzelfde foutieve aanpak gemaakt wordt. Door een algemeen toegangsrecht voor kinderen van 0-12, is niet langer een doelgroepenbeleid noodzakelijk. Wij vinden daarnaast dat alle dagopvanglocaties moeten voldoen aan VE-kwaliteitseisen.¹ Voor specifieke situaties kan een gemeente natuurlijk aanvullend via subsidies ontwikkeling van kinderen ondersteunen en stimuleren.

Een toegangsrecht voor 0-12: hoe gaan we dit realiseren?

De stip aan de horizon (volgende kabinetsperiode) is een toegangsrecht tot de kinderopvang voor vier of vijf dagen voor ieder kind, zonder financiële drempels voor ouders (scenario 3 of 4 van de SVK).

In onze eerdere brief aan de SER stelden we een ingroeimodel voor, met in deze kabinetsperiode twee dagen toegang voor elk kind² zonder financiële drempels voor ouders. Pedagogen zijn het erover eens dat dit het minimale is dat elk kind nodig heeft voor een duurzaam effect van brede talentontwikkeling. Hiermee vergroot je de ontwikkelingskansen voor ieder kind. In deze brief willen we aan deze 2 dagen voor ieder kind graag iets toevoegen: maak de 3^e 4^e en 5^e dag kosteloos toegankelijk voor werkende ouders. Deze uitbreiding die wij hier voorstellen, zorgt ervoor dat de kinderopvang een inclusieve voorziening wordt, zonder financiële drempels. Dit systeem is veel minder complex dan het huidige stelsel, voorkomt veel ellende en beperkt de

¹ Rapport Buitenhok 2021, extra kosten 120 miljoen op jaarbasis

² 1.144 uur per jaar voor de 0-4-jarigen opvang en 584 uur per jaar voor de BSO

uitvoeringskosten enorm. Bovendien combineert het de twee doelen van de kinderopvang; namelijk ontwikkelinstrument voor kinderen én arbeidsmarktstimulus.

Arbeidstoets voor de 3^e, 4^e, 5^e dag, geen inkomensstoets

Ouders geven bij hierbij alleen door hoeveel uur ze werken (net als op dit moment in het huidige systeem). De arbeidstoets is voor de eerste en tweede dag niet relevant, maar voor de 3^e, 4^e en 5^e dag wel (koppeling aan gewerkte uren minst werkende ouder). Het voordeel is dat ouders in slechts één financieel systeem terechtkomen, waarin alleen de arbeidstoets nog wordt uitgevoerd en geen inkomensstoets meer bestaat. Ouders hoeven geen inkomenswijzigingen meer door te geven, de inkomensafhankelijke bijdrage vervalt en daarmee ook het risico op terugvorderingen. “De meeste terugvorderingen en nabetalings in de kinderopvangtoeslag komen voort uit afwijkingen van het opgestelde en vastgestelde inkomen.”³

Nultarief ipv doelgroepen

Een nultarief is vanwege mogelijke terugvorderingen aantrekkelijker dan een 4% tarief, maar er zijn meer argumenten. De meest voorname is dat je bij een 4% tarief wél grote herverdeel effecten hebt, maar níét de toegankelijkheid voor de laagste inkomens verbetert. BMK zou graag 100% van de kinderen willen bereiken. Een tarief van 4%, leidt helaas nog steeds tot vraaguitval, juist bij de groep kinderen die kinderopvang het hardste nodig hebben. De eigen bijdrage via doelgroepenbeleid compenseren werpt ons terug in de tijd en blijft het risico meebrengen dat sommige ouders dit stigmatiserend vinden, terwijl we hun kind wellicht juist graag zouden willen bereiken. Er blijven daarnaast uitvoeringskosten en administratieve belemmeringen. De kinderopvang is als geen ander in staat om een relatie met ouders op te bouwen (o.a. via goede contacten en een contract) en heeft deze financiële drempel daar niet voor nodig.

Ondernemerschap en keuzevrijheid

De kracht van de kinderopvang is de innovatie vanuit het ondernemerschap en pedagogische expertise, Kinderopvang is een vak apart en vergt andere kennis en vaardigheden dan het onderwijs. Voor de kwaliteit van de kinderopvang zou het goed zijn als de kinderopvang concurreert op kwaliteit in plaats van op prijs en ouders kunnen kiezen voor een kinderopvang die past bij hun kind en opvoeding en waarvan de locatie in de buurt is. Wij pleiten voor realistische tarieven vanuit de overheid voor 0-1, 2-3 en 4-12 jarigen. Deze realistische tarieven moeten een gezonde bedrijfsvoering binnen de kinderopvang mogelijk maken, met ruimte voor innovatie. De sector moet minder aantrekkelijk gemaakt worden voor (durf)investeers met andere intenties dan investeren in de kwaliteit.

³ Blz 20 Eindrapport scenarioverkenning kindvoorzieningen

Welke investering vraagt dit?

Het is aan de politiek om te bepalen hoe we dit betalen. Vanuit de maatschappelijke kinderopvang hebben we SEO gevraagd door te rekenen welke investering verschillende scenario's vergen. We weten reeds dat voor alle kinderen gratis toegankelijke kinderopvang voor twee dagen, een investering vergt van € 2,4 miljard. In de uitbreiding waarin werkende ouders ook voor de 3^e, 4^e en 5^e dag worden gefaciliteerd, hebben we dezelfde kwaliteitsimpuls meegenomen als in scenario 3 van de SVK doorrekening door het CPB. Het CPB raamde de kosten voor scenario 3 op €5,5 mrd (waarin ook de niet werkende ouders recht hadden op een 3^{de} en 4^{de} dag gratis kinderopvang). Wij komen in de voorlopige doorrekening van ons voorstel uit op een investering van € 4 mrd. Dat lijkt ons een prachtige uitkomst voor de formatietafel! Hierbij investeren we extra in de borging van de kwaliteit van alle kinderopvang door extra taakuren, meer HBO coaches, meer tijd voor oudercontacten en betere monitoring van de ontwikkeling van kinderen.

Opbrengsten

Tegenover een investering staan ook extra opbrengsten, zowel een succesvollere schoolcarrière als een succesvollere loopbaan. In onze vorige brief wezen we reeds op een doorrekening van WomenInc, waaruit blijkt dat dit €2 miljard aan extra belastinginkomsten kan opleveren doordat ouders meer gaan werken. Daar bovenop komt €1,4 miljard aan kostenbesparing door minder arbeidsverzuim van ouders als gevolg van afname in stress.

Kinderopvang en onderwijs

We bepleiten het verankeren van de autonomie van de kinderopvang en de gelijkwaardigheid ten opzichte van het onderwijs in wetgeving. De komende kabinetsperiode moet gebruikt worden voor het wegnemen van praktische barrières in de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang, *bijv.* bij het uitwisselen van personeel d.m.v. Btw-vrijstelling. Daarnaast benadeelt de Wpo de kinderopvang waar het gaat om het huren van ruimte binnen schoolgebouwen. Gemeenten stellen Integrale huisvestingsplannen op voor het onderwijs, wij stellen voor de kinderopvang hieraan toe te voegen. Zo wordt een level playing field gewaarborgd en kan er worden voorzien in de structureel benodigde capaciteit van kinderopvang en in de mogelijkheid tot financiering daarvan. Scholen ervaren een grote ontwikkelopgave. Achterstanden repareren, sociaal emotionele of leervertraging inlopen? Dat lukt het onderwijs niet alleen. Daarom moeten we niet langer wachten met het positioneren van de BSO. Als de BSO een ontwikkelfunctie krijgt en het toelatingsrecht wordt ingevoerd, wordt de BSO aantrekkelijker voor personeel dat zowel in onderwijstijd als BSO-tijd kan bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen. Werken in de BSO is nu nog een sprokkelbaantje. Door een toegangsrecht kunnen ambitieuze PM'ers beter aangetrokken worden en kan de kinderopvang investeren in opleidingen en grotere, minder versnipperde contracten aanbieden.

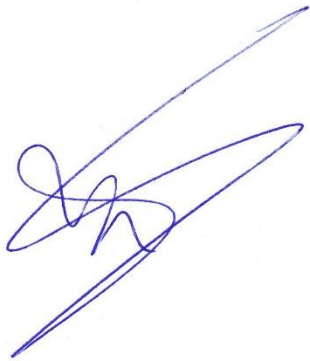
Toegangsrecht zorgt voor kwaliteitsimpuls in de BSO

Een toegangsrecht zorgt voor een kwaliteitsimpuls voor de BSO. Als meer kinderen deelnemen worden de groepen met kinderen stabiel en kan er een beter en meer gedifferentieerder activiteitenaanbod plaatsvinden en wordt de BSO-infrastructuur, bijvoorbeeld door het creëren van thema-BSO's, diverser. Hierdoor ontstaat meer keuzevrijheid en kunnen kinderen binnen en tussen BSO's kiezen. De BSO krijgt op deze manier de mogelijkheid om haar rol voor brede talentontwikkeling waar te maken. Wij hebben begrepen vanuit eerdere gesprekken dat er discussie bestaat over de kwaliteit van de BSO, die in de ogen van sommigen eerst zou moeten verhogen voordat het toegangsrecht wordt gerealiseerd. Dit is echter een echte kip – ei discussie. De uitbreiding van het toegangsrecht is voorwaardelijk voor het door iedereen gewenste kwaliteitsniveau. De BSO is maar een paar uurtjes per dag open en er nemen maar weinig kinderen deel. Als je als BSO in een gebied zit met gemengde populatie qua ouders: dan is de deelname nu heel laag. Dan worden kinderen opgehaald bij vier verschillende scholen. School kan zich in afstemming met een goede BSO meer richten op het onderwijskundig programma en de BSO meer op de brede talentontwikkeling. Kinderen kunnen meer ontwikkeltijd goed gebruiken, dit houdt op 4-jarige leeftijd niet plotseling op als ze naar school gaan. De allerjongste kinderen (4,5,6 jaar) worden meestal graag in of in de nabijheid van de school opgevangen: dat voorziet in hun eigen behoefte aan veiligheid en die van hun ouders. Oudere kinderen kunnen in hun autonomie worden ondersteund door ze keuze te geven aan verschillende rijke dagprogramma's en verschillende locaties met een specialisatie (bijvoorbeeld op het gebied van sport, cultuur, natuur).

Structureel monitoren en benchmarken kwaliteit

Aanvullend op het toezicht door de GGD heeft de sector reeds instrumenten ontwikkeld in samenwerking met het Nederlands Jeugd Instituut en KindeRdam bijvoorbeeld het instrument pedagogische praktijk in beeld (PIB), om structureel te werken aan de monitoring van de pedagogische kwaliteit. Vervolgens kan er een benchmark plaatsvinden om verschillende organisaties met elkaar te vergelijken: hoe doen we het in vergelijking met anderen? Vanuit de maatschappelijke kinderopvang willen we graag bijdragen aan een goede start voor kinderen. Maar de toegankelijkheid en complexiteit van het systeem vormen een bottleneck. Door deze systeemfouten wordt de kansenongelijkheid vergroot en laten we ontwikkelingskansen en talenten van kinderen (en daarmee de werknemers van de toekomst) én van hun ouders onbenut. Wij zeggen: zet nu direct haalbare stappen. Bied de komende kabinetsperiode toegang aan alle kinderen. Dit is het moment om stappen te zetten, op weg naar een toekomstbestendig stimulerend stelsel. Het jonge kind van nu speelt straks een belangrijke rol. Ieder jaar dat we er niet in slagen die sterke basis op orde te hebben, leidt tot gemiste kansen en extra kosten op andere plekken in de samenleving.

Met vriendelijke groeten,



Loes Ypma

Voorzitter Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang